

POHOD

IZHAJA VSAKO SOBOTO

 Letna naročnina 40 Din. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gledališka ulica 8, telefon št. 2109
 Račun poštne hranilnice št. 16.160. — Rokopisov ne vračamo. — Inzeratov ne sprejemamo!

Štev. 6.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1932.

Leto I.

I. B.:

Kumanovo!

18. okt. — 1912. — 21. okt.

Vse, kar se je godilo pri nas pred l. 1912., bi bilo moralo odpreti oči tudi bolj zaspalnemu narodu nego smo Slovenci. Ne oziraje se na naš narodni preporod, ki se je vršil v znamenju jugoslovanstva, smo imeli tik pred velikimi svetovnimi dogodki toliko glasnih trenutkov, da bi bili morali zapaziti, da se pripravljajo nekaj velikega, novega, odločilnega. Usodno za nas je bilo: 1. da nismo imeli nikoli svoje države z določenimi mejami; 2. da se nismo nikoli borili za kak velik skupen političen ideal, ki bi ga bil čutil ves narod. Iz svoje preteklosti smo imeli samo dvoje političnih dedščin: prva je bila Ilirija, ki jo je sicer ustvaril Napoleon ne mi, a nam je vendar mogla pokazati pot do našega odrešenja; druga je bila zedinjena Slovenija, ki so si jo nekateri predstavljali v družbi s Hrvatsko, kar se je drugim zdelo zopet že veleizdajalstvo, čeprav je bila mišljena pod istim cesarjem.

Človeku, ki je resno premišljal o naši bodočnosti, je moralo biti čimdalje bolj jasno dvoje: ako je rešitev Slovencev v Avstriji — kakor je trdila večina naših narodnih voditeljev — potem bomo tu životarili ali umirali in končno umrli; ako pa mislimo na rešitev izven Avstrije, potem je prvo vprašanje: kam? ... Tu je treba jasnega načrta, odločne volje in temeljite priprave... Če smo se ozirali okrog, smo videli, da je pot odprta samo na vzhod. Toda kam, ko so bili Hrvati z vso svojo zgodovino in samoupravo še večji reveži kakor mi! ... Do Srbije pa nam ni segal pogled, bila je še premajhna, pretuja, neznan. — Zato so nekateri upali na Rusijo in njenega belega carja... **Položaj je bil obupen, izgledov ni bilo nikjer.** Vsako revolucionarstvo je bilo skoraj absurdno, saj ni moglo misliti na nikake uspehe. Edino živa zavedna revolucionarna masa se je mogla še nekaj časa braniti — vse drugo je bilo zapisano poginu... Zanimivo je da nimamo v vsem svojem političnem življenju nikakih načrtov za rešitev izven Avstrije. Celo ponosni smo bili na svojo vdanost in zvestobo. Bahali smo se z junaštvom za Avstrijo!

Od začetka novega stoletja so začeli silnejši dogodki butati ob našo avstrijsko zvestobo. **Leto 1903.** Ena najvažnejših letnic v naši novejši zgodovini. Srbi imajo o nji celo knjigo. Upor proti Khuenu na Hrvatskem, demonstracije v Ljubljani, konec Obrenovičev v Beogradu... Kralj Peter Mrkonjić se vrača v Srbijo... **Leto 1904!** Kronanje kralja Petra... Slovenci pri kronanju... Veliko gibanje jugoslovanske omladine... **Leto 1905.** Hrvatsko-srbska koalicija... Nov temelj za reševanje srbohrvatskega vprašanja... **Leto 1906.** Smrt biskupa J. J. Strossmayerja... Njegova oporoka... **Leto 1907.** Balkan vre! V »Našem Listu« izhajajo dr. Turnovi članki:

Svi na koljena, svi! ... Ovdje je bila
Sveštena vatra žrtve blagorodne,
Što su je, mahom širokijeh krila,

Orlovi naši rasplamtjeli... Neka
S molitvom svaki poljubi tlo sveto,
S koga je višnja zagrmila jeka

Osvete slatke! I, k'o talas burni
Sinjijeh mora, razlila se širom
Preko ravnina i gudura tmurni

Roblje da prene i da roblju javi:
Veliki požar ustreptana sunca,
Kako se rada iza gora plavi! ...

Svi na koljena, svi! ... Ovdje je luče
Purpurnom krvlju zažegla sloboda,
Srbiju Staru da s nova obuče

U sjaj i blesak, k'o u doba divna
Kada je, ono, gospoda Carica.
U odsjevu derdana i grivna,

Gledala ozgo, s visokih balkona
S pobjeda kao Imperator jezdi
Uz urnebesni klik i pozdrav zvona ...

Svi na koljena, svi! ... I svaki neka
S molitvom toplom poljubi tlo sveto,
S koga je višnja zagrmila jeka ...

Aleksa Šantić

Opomba: Aleksa Šantić, eden naših največjih nacionalnih pesnikov, po rodu Hercegovec iz Mostarja, kjer je umrl l. 1924., počaščen s kraljevim priznanjem, je zložil poleg drugih pesmi, ki opovirajo naše borbe za osvobodjenje, tudi pesem »Kumanovo«, kjer v čudovito veličastni besedi proslavlja Kumanovsko bitko. Zaradi lažjega razumevanja naj pojasnimo, da misli pesnik pod »gospodo carica« na carico Jeleno, ženo carja Dušana Silnega, ki je gledala na Dušanovem gradu odzgor, kako jezdi Imperator t. j. Dušan Silni, vračajoč se iz zmaga, ob urnebesnem vzklikanju in zvonjenju zvonov v carsko Skoplje. Istotako je sedaj, kakor »v onih divnih dobah«, prihajala zmagonosna srbska vojska po bitki pri Kumanovem po več ko petsto letih v staro Dušanovo prestolico. Zato pesnik z vznešenimi besedami pozivlja: Vsi na kolena, ker tu je vzplapolal sveti plamen osvete in se od tod razširil preko vseh balkanskih pokrajin.

»Jugoslovanska ideja in Slovenci.« Dasj ni še jasnih obrisov, se vendar vidi, da postaja vprašanje čimdalje važnejše... **Leto 1908.** Začetki krize... Septemberski dogodki v Ljubljani. Aneksija Bosne in Hercegovine. Veliko vznemirjenje v Srbiji. Protest Rusije. Beograd demonstrira proti aneksiji... **Leto 1909.** Aneksijska kriza. Veleizdajalski proces v Zagrebu, ki vzbuja svetovno pozornost. Masarykov nastop. Jugoslovansko vprašanje postaja čimdalje bolj pereče... **Leto 1910.** Slovanski kongres in sokolski zlet v Sofiji. »Ljubljanski Zvon« v Beogradu... Čutijo se prvi vplivi srbofilmske propagande. Naša jugoslovanska zavest raste. — **Leto 1911.** Velika

borba za Ljubljano. Trialistični načrti. Poskusi, da se reši jugoslovansko vprašanje v okvirju Avstrije... Vse kaže, da bi pri trializmu rešili kvečjemu Kranjsko v jugoslovanski del, ali pa — zaradi kočevskega otoka — niti Kranjske. Boj za Trst!... **Leto 1912.** Nada-ljevanje perečih vprašanj vseh zadnjih let...

Torej opominov dovolj, da bi premišljali o svoji narodni bodočnosti. Prav resnih opominov! In vendar: niti enega poskusa o kakem velikem načrtu za bodočnost! Iz tega se vidi, da se je zdel naša rešitev izven Avstrije tako nemogoča, da resni ljudje o nji niso niti premišljali. Večina se je bližala trialističnim načrtom, ki so odgovarjali željam dvora, a bi bili zaradi Nemcev in Madžarov neizvedljivi. Edino med mladino se je začelo protidržavno preporodovsko gibanje... Budni čuvarji nad avstrijsko zvestobo so bili vestno na delu, da v kali zaduše vsako misel na rešitev izven Avstrije! — Začela se je doba demonstracij. Narod je zvesto sledil svojim črnožoltim vodnikom.

Da naša inteligenca v teh časih ni prišla do kakega resnejšega revolucionarnega političnega načrta, je vzrok pač v tem, da je o tem premalo premišljala in iz strahu ali iz prepričanja tekmovala s političnimi nasprotniki v dinastični zvestobi. Kriva je bila temu pač tudi prevelika oddaljenost Srbije in premajhna agitacija od njene strani. **Toda iskati bi bili morali mi njo, ne ona nas... Kdor se potaplja mora segati po rešitvi... A glavna zapreka je bila naša napačna vzgoja... Vsa tisočletja naše zgodovine smo bili orientirani na zapad.** Bili smo omamljeni in oslepljeni od nemške kulture. Tudi če se je naš preporod oziral na vzhod in so posebno romantiki (Iliri i. dr.) poudarjali vrednost vzhodne slovanske kulture, **politično smo gledali vedno samo proti zapadu.** Vzhodna zgodovina nam je bila neznan, ali nas vsaj ni zadivila. Balkan se nam je zdel — barbarstvo. Stali smo pod vplivom nadute nemške žurnalistike... Saj so bili: »N. Fr. Presse«, »Grazer Tagblatt«, »Tagespost«, »N. W. Journal« itd. naša dnevna kulturna hrana. (Nekaterim so še dandanes!) Naše kavarne so bile polne nemških »vieblatov« in se nismo nič vznemirjali, če so bili v njih nesramno karikirani naši balkanski slovanski vladarji... Saj smo sami istotako mislili o njih! To je bilo ono naše kulturno suženjstvo, na katero smo bili (in nekateri so še zdaj!) tako ponosni! Koliko pa je bilo Slovencev, ki so prišli preko Zagreba na vzhod? In za Zagrebom se je za mnoge začel orijent, ali — kar je še hujše — Balkan!... Koliko ljudi pa je pri nas vedelo, da je »Ušküp« — Skoplje in Monastir — Bitolj? Da o balkanski zgodovini niti ne govorimo! Zato smo visoko vihali svoje kulturne noseve in gledali z visokega doli na vse, kar ni

bilo švabskega. Tu je bila rak rana vse naše preteklosti, v tej naduti švabski domišljavosti! Kako naj bi taka inteligenca upala in verovala, da jo osvobodi — Srbija! Iz preziranja do »švabstva«, ki se kaže vsem predvojnem Balkanu, posebno v Hercegovini, čutimo instinktivni odpor narodne duše, ki je pravilno razumela nevarnost od te strani. Zato je bilo prvo, kar je morala premagati mladina, ravno to oboževanje švabske kulture, to je bil predpogoj, da je mogla čutiti jugoslovansko. Imeli smo torej v dobi pred l. 1912. tri smeri v naši inteligenci: katoliško t. zv. klerikalno, ki je bila — že z verskega prepričanja — fanatično avstrijska; napredno narodna, ki je bila na videz sicer bolj slovanska, a kulturno in politično popolnoma zapadno orientirana, in nacionalno, jugoslovansko revolucionarno, ki je bila vzrastla šele v zadnjih letih, sicer še brez jasne politične cilja, a že s primernim odporom proti avstrijstvu, švabstvu in vsemu, kar nas je stoletja zastrupljalo.

K tej zadnji skupini je spadal že precejšen del visoko- in srednješolske mladine, ki je imela že zveze z jugom in prisegala na nov evangelij svobode — saj je iz njenih vrst izšlo že več ljudi, ki so tvegali življenje za nasilno odstranitev krvnikov našega naroda — a v oči naše prave inteligence je bila to nezrela mladina, ki se peča z iluzijami in se igra z balkanskimi otročarijami...

Tak je bil položaj pri nas, ko so se l. 1912. naenkrat začele gibati slovanske balkanske sile in so se bližali dogodki, na katere ni nihče verjel. Naenkrat smo stali pred vojno napovedjo balkanskih držav, s Črne gore so začeli grmeti topovi, Evropa je bila vznemirjena in pred nas je stopilo s polno silo vprašanje, ki smo ga doslej reševali po pravilu: A E I O U, to je v veri, da bo Avstrija večna, ker daleč okoli ni sile, ki bi mogla nuditi pomoč avstrijskim južnim Slovanom. **Vkljub vsemu je naš narod zaslužil, da se gode velike stvari, ki se tikajo tudi nas. Kri ni voda... Zakipelo je tudi v naši javnosti.**

Res je, da je že vojna sama v teh mučnih časih vplivala olajševalno in vzbujala občezanimanje, a to ni bila kaka tripolitanska vojna, ki se je vlekla tik pred tem cele mesece brez posebne pozornosti sveta; to je bila vojna, ki je rezala v živo telo bolne Evrope in naš narod je takoj spoznal, da se tu rešuje del slovanskega vprašanja. Že prve črnogorske zmage so vzbudile veliko navdušenje. Inteligenca katoliško-avstrijskega prepričanja je zvesto prebirala dunajska glasila in dvomila o slovanski zmagi, češ: **saj ne smejo brez dunajskega dovoljenja...** Inteligenca narodno napredna je istotako poslušala tuje časopise in vkljub svojemu slovanstvu dvomila, češ: **saj ne morejo zmagati, preslabi so...** Nacionalna inteligenca in mladina pa je s polno vero sprejela dogodke: **Zmagali bodo, ker morajo...**

Začel se je pohod balkanskih armad. Trenutek tesnobe in negotovosti... Nestrpno pričakovanje poročil. Jekki-paša je stal ob meji Srbije. Že so nemški telegrami oznanjali prve turške uspehe... Mučna tišina... Zmagoslavje se je lotevalo dunajske žurnalistike... Mi smo čakali, mirno, vdano, z vero v srečo. Naenkrat je zagrmelo in treščilo, da se je stresla zemlja... **Kumanovo...** Zdelo se nam je, da do nas odmevajo strelj srbskih topov... Turška armada, tepena. Beg na Skoplje!... Meje so se zamajale. Prvič po l. 1870... Srbska armada prodira proti jugu. Mislili smo, da je majhna, preslaba za glavno turško silo. To je bilo znamenje, da vkljub vsemu nismo poznali Srbije zadnjih let. Njenih priprav in načrtov. Njenega dela za osvojenje.

Kumanovo!... Prej popolnoma neznano ime! Kje je. Odprli smo zemljevide in se učili balkanskega zemljepisa. Tik nad

Skopljem... A že so prihajali glasovi, da čaka pri Skoplju glavna turška sila. Kaj bo tam?... Skoplje je znana trdnjava... Naenkrat je treščilo drugič... Skoplje je padlo... Dušanovo Skoplje!... Osramočeni so se umikali nemški lažniki in njih zavezniki. Tudi »Slovenec« je pisal proti Srbom. Pa je prišel z Dunaja posl. dr. Žitnik in udaril ob mizo: »Ali vas ni sram, da držite s Turki?«... Začelo se je izpreobrnjevanje — vsaj na videz, kajti narod je slavil srbske zmage kot svoje. Slepcem so se odpirale oči... Neverniki so začeli verovati. V svetli zarji je bilo obzarjeno kumanovsko ime. Kakor da je mogoča zvezda zasijala v temo. Tod gre pot!... Kakor da je pravična roka z neba pritislila svoj žig na našo zemljo... V krvavem žaru so se odprla široka vrata in za njimi je zasijal napis: **Svoboda!... Za vse!... Za nas in za vas!**...

To je bilo Kumanovo... Vera malovernih je dobila svoje potrdilo... Postali so silni verniki... Celo filister v kavarni ni več toliko verjel nemškimi časopisom in je začel

misli z lastno glavo. Premagal je dvome in se iztrgal iz spon tuje kulture. Šel se je učiti balkanske zgodovine... Prej neznan imena so postajala domača, pesmi in himne, dotlej nepete pri nas, so odmevale povsod. Ob Vardaru je hitela zmagovita srbska armada za razbito turško vojsko. Prihajala so vedno nova poročila. Vse je kazalo: naša zmaga je popolna...

Kumanovo je odločilo usodo Srbije in nas vseh... Dunaj je začutil nevarnost in z njim njegovi zvesti... Z lažmi in pestmi so šli proti zmagoviti srbski vojski zama.

Pri Kumanovem sta se ločila dva svetova: jugoslovanski je šel z junaško srbsko vojsko do zmage, avstrijsko protinarodni je šel z Dunajem, da reši sebe... **Še danes živimo v znamenju Kumanova:** oni, ki so ga pozdravili z vero in radostjo v srečo, še danes hodijo zvesto ob strani naše osvoboditeljice, oni, ki so sprejeli Kumanovo z zavistjo, še danes iščejo rešitve drugod...

Tako se je pri Kumanovem za dolga leta odločila naša bodočnost.

Naši akademski starini

V dveh člankih je »Pohod« naslovil na akademsko mladino številne ugotovitve podrobnejše analize današnjega akademskega vprašanja. Na žalost je nekaj teh izvajanj le preveč resničnih. Gotovo je dovolj tragično, da se mora v nacionalni državi mladini očitati nacionalna mlačnost. Vendar bi se moral člankar v prvi vrsti vprašati po vzrokih takega stanja, na drugi strani pa mu moram očitati nekoliko preveč pesimizma in tudi preveč posplošenja stvari same.

Večina naše mladine na univerzi ne razpravlja danes več o samoslovenstvu, zato vsa ta izvajanja lahko usmerimo brez vsakih sentimentalnosti na naslov naših akademskih starešin, kajti tam je leglo »slovenstvušičih«. Kopica demagoških »voditeljev«, ki mislijo, da se lahko venčajo s slavo svojih očetov, še ne pomeni večine. Tudi ona kopica, ki je navajena demonstrirati na povelje neke upokojene politične skupine, ne odločuje pri akademskih pokretnih. Še manj pa ona mikroskopična veličina, ki je pljunila na najvišje nacionalne dobrine in hoče postati slavna s površno lekcijo Karla Marxa in tava v megli brez zanosa in ponosa. **Jedro pravega rasnega jugoslovanskega pokreta je tu;** mogoče nekoliko v zatišju radi ne baš posrečene izbire nosilcev te ideologije, še več pa radi tega, ker se temu jedru z odločujočih strani ne posveča prav nobena pažnja. Eno pa je gotovo: **Jugoslovanska mladina vstaja!**

V tem samo nekaj bežnih misli, kajti širši razgled v tem vprašanju danes — ni dovoljen. Jugoslovanska mladina vstaja in se giblje, dviga poglede in opazuje našega ubogega težaka, našega nepoučenega kmetiča — svoja brata, ki stradala in stokata zgolj radi popolne socialne brezbriznosti in ogabnega egoizma ljudi, ki jim je narodna zavest dobičkanosno podjetje. Ta naša mladina sočustvuje z malim človekom in zbira okoli sebe vse plemenito in dobro ter ustvarja nove zaloge znanja in kreposti; in to zato, da bo mogla iskreno in težko pridobljeno znanje posaditi na rodno grudo in v srce našega najbednejšega delavca.

Naše delo, dragi starini, se v marsičem razlikuje od dela vaše mladosti tako po svojem notranjem bistvu, kakor tudi po zunanjih načinih izvajanja. Samo ena edinstvena poteza atavizma je, ki nam je skupna in to je čvrst značaj trd kot kremen.

Vi ste se borili za ustvarjanje lastne države. To je bil edini velik cilj, ki ste ga tudi dosegli. Kaj pa ste storili potem? Ničesar, kajti vse vaše delo je strahovito obsodil zgodovinski šesti januar. Po zmagi ste vtaknili roke v žep in ob vsaki priliki proslavljali svo-

ja junaška dela. Mi slaviti z vami nismo mogli, ker nismo bili v tem boju. Mi vas lahko kvečjemu zavidamo zavoljo vaše velike zmage. Tudi mi si želimo bojev, tudi mi zmag, teh pa ni, ker ste vi stari borci sami, strogo sami na budni straži.

Ta vaša ideologija je posledica vseh onih abstinenc, nad katerimi ste danes tako začuden. Ali ste akademski mladini odprli vrata do javnega udejstvovanja? Ali obstoja v naši banovini ena sama organizacija javnega značaja, v kateri bi mladina imela odločilno besedo? Ali niste povsod posadili svojih starih »junakov«, da pri odborovih sejah in drugih prilikah kimajo in dremljejo? Ali ste sploh kdaj razmišljali, da se je slovenski narod s svetovno vojno duhovno popolnoma presnovil? Ali ste že kdaj poskušali svoje duhovne kakovosti prilagoditi tej presnovi? Ali niso vsi naši »poveljniki javnega mnenja« samo ljudje, ki so natrpani starih in okorenelih nazorov? Ali je naša mlada generacija sploh imela priliko, da pokaže svoje sposobnosti? Ali je niste stalno zapostavljali in omalovaževali? In, če se je »drznila« ziniti eno samo besedo, ali je niste postavili ob zid?

Mea culpa, mea maxima culpa! Našo mladino obsojate, ker je ne poznate. Naši konzervativni pedagogi mnogo govorijo in opravljajo o delu naše mladine, nekaj bo resnice, kakor sem že v govoru naglasil. Spodtikajo se nad sportom — ali ni ravno naša mladina pokazala svoje odlične sposobnosti, ko je naš narod dvignila pred mednarodnim občinstvom na tako višino, kakor še tega ni storila prav nobena prejšnja generacija? Seveda se boste, ljubeznjivi gospodje starini, smejali, ker vidite v sportu zgolj podivjanost in nekulturno vzgojo. Majhen izrodek vam služi kot bojno geslo proti mladini. Mi pa na ves glas povemo, da baš v tej panogi — kjer ne poveljujejo stari politični generali, ker niso za to sposobni — kaže mladina vso svojo vitalnost, ker je vsako ventiliranje drugod, po vaši zaslugi nemogoče.

Zato ne objokujte današnje mladine samo radi tega, da bi bila vaša slava čim večja, pač pa podajte tej mladini roko, dvignite jo, posadite jo v lastne vrste in dajte ji priliko poštenega izživljanja. Izživljanja po svoji lastni samobitnosti in ne onega, ki služi osebnim ali strankarskim namenom one skupine, kamor ste jo posadili. Ta mladina vam bo dokazala, da so v nji vse one rasne sposobnosti, ki ste jih v drugih oblikah in v drugačnih časih usmerjali vi sami, njihovi zakonski očetje!

Fr. Ž., slušatelj
Aleksandrove univerze.

Z obhodov

iz ribarske mreže na Ljubljanici pod tromostjem

—lj Javno vprašanje. Pred dvema leti je ljubljansko mestno načelstvo sklenilo, da se imenuje križišče Rimske, Tržaške in Bleiweisove ceste po umorjenem Gortanu. Do danes se to preimenovalje še ni izvršilo. Ko obhajamo te dni tretjo obletnico mučeniške smrti Vladimirja Gortana prosimo Mestni magistrat, da čim prej uveljavi imenovanje tega križišča po nesrečnem Istranu! Sramotno je, da je Ljubljana v tem pogledu na zadnjem mestu. Skoro vsa jug. mesta imajo že dolgo imenovano ulico po naših mučeniških!

—lj Berlin ali Rim? Tako nas sprašuje neko slovensko tedensko glasilo. Naš odgovor je kratek. Po berlinski poti ne bomo hodili, tja so bili z veliko gorečnostjo še do nedavnega časa usmerjeni oni, ki nas sprašujejo. Saj jim je bil cesarski Dunaj višek kulture, znanosti in tudi politike. Ta Dunaj pa je bil v najožjem svaštvu z Berlinom. Tudi v Rimu ne bomo delali napotja gospodom, ki so bolj rimski kot papež sam. Da pa se pojma Vatikan in Kvirinal popolnoma krijeta, sta neštokrat dokazala eden kot drugi. — Kot dobri državljani respektiramo tudi zakon o nelojalni konkurenci, zato le brez skrbi.

—lj Popravite! Umetniška propaganda je izdala »Poučni slovar«, nekaj naš leksikon. Kljub temu, da je g. dr. Joža Glonar z vso vestnostjo uredil slovar, najde pazljivi čitatelj v njem vse polno napak. V delu niso omenjeni naši mučeniški iz Pulja in Bazovice. Med tem pa se je zdelo umestno g. dr. Glonarju, da je omenil ljudi, ki jih časte Italijani kot svoje junake, ker so se žrtvovali za Italijo (Oberdank Guglielmo, Battisti Cesare). Mislili smo, da bo to napako g. urednik popravil v »Dodatku«, ki je že pričel izhajati. Toda na žalost smo ugotovili da tega pri črki B (Bidovec) ni storil. Mnenja smo, da so imena Gortan, Bidovec itd. vredna vsaj toliko omenbe kot Oberdank in Battisti!

—lj Nemško kodranje. Znano je dejstvo, da so naše dame sila moderne in da zelo upoštevajo modne izdelke tujega izvora, skoraj verjeti pa ne morem in sem prepričan, da je nemogoče, da bi ljubljanske dame upoštevale zgolj nemško reklamo in bi prihajale le v take lokale, ki jih vabijo z nemškimi plakati. Seveda je to moje skromno zasebno mnenje, ki se z njim ne strinjajo vsi. Znan in ugleden ljubljanski brivec, ki ima svoj lokal v eni najprometnejših ulic, je seveda tudi drugačnega mnenja. V svojem izložbenem oknu je izobesil dva velika plakata, katerih eden naznanja: »Umwälzung im Dauerwellen durch Vortschritt Weltpatent Apparat« drugi pa »Dauerwellen mit Luftheizung«. Kaj hočemo, ko so pa to le malenkosti, kajti pri nas zna itak že vsakdo »po nemško« in kaj za to, če se ob takih malenkostih spogledujejo tujerodci, ki jim je naša mlačnost zelo dobrodošla. Saj so vendar Nemci oni, ki so nam prinesli svojo »kulturo« in stoletja odjedali našemu narodu kos za kosom zemlje. In mi se niti v svobodni domovini tega ne zavedamo, ne zavedamo se tega niti ob obletnici koroškega plebiscita 10. X. 1932.

»POHOD« JE EDINO POPOLNOMA NEODVISNO GLASILO VSEH ISKRENIH JUGOSLOVANOV!

—lj 17 slovenskih otrok v nemški manjšinski šoli v Beogradu. Tako je zapisal tukajšnji »Slovenec«. Vsekakor bomo poskušali ugotoviti imena teh naših rodoljubov. Eno pa je gotovo in to najsi odločilni krogi v Beogradu zapomnijo: Niti v sami prestolici se gotovi slovenski krogi ne sramujejo potujčevati svoj lasten rod. In pri taki bolni psihozi bočete postavljati nemške razrede v kraje, kjer obvladuje germanski duh? Ti »uspehi« pač najbolje potrjujejo, da bomo morali naš odpor proti vsem poskusom podvečiti.

—lj Odol Kompanija v Beogradu misli, da je v Jugoslaviji ravno toliko Nemcev kakor Jugoslovanov, ker drugače ne bi pisala na svojih skatlicah za zobno pasto dvojezično. Cena je pa izključno v gospodarjevem jeziku: Garantie für Echtheit und Originalpackung Preis Dinar 8.

—lj Zlato tele v Ljubljani. Pred kratkim je imela Ljubljana čast videti in slišati v filmu nekoga Tauberja. Da bi noben Ljubljančan ne zamudil te važne kulturne prireditve, je dotično kinopodjetje dalo razobesiti pevčevu sliko čez polnebotičnika. Istočasno pa samuje v Jakopičevem paviljonu narodnostna razstava s skromno vstopnino 2 Din in še te žrtvujejo le redki meščani.

—lj Še tega nam je treba! Zadnje čase se pojavljajo v naših dnevnikih glasovi, da se bodo vzpostavili sportni odnošaji med nami in Italijani. Mnenja smo, da nam ni potrebna iz Italije prav nikaka nogometna šola, kot to trde nekateri gospodje! Če bi prišlo do sportnih odnošajev bi se tekme pri nas mogoče vršile v redu, pravilno mogoče; smelo pa lahko trdimo, da bi bili naši nogometiški pozdravljeni v Italiji s kamenjem. Nočemo, da bi odmeval po naših igriščih fašistični klic: Eja, eja! ki nas spominja na batine in požgane narodne domove v Primorju!

—lj Člen 3 Ustave kraljevine Jugoslavije poroča: službeni jezik kraljevine je srbsko-hrvatski-slovenski. Ta člen Ustave spoštuje zlasti mariborski trgovec, ki ima v Ljubljani svojo trgovino in hoče, da celo njegovi odjemalci občujejo z njim v nemščini. Ni nam znano, kako tolmačijo tako postopanje tukajšnji gospodarski krogi, znana pa sta nam slučajja, ko je bil ta trgovec, ki ima pristno slovensko ime, v nekem ljubljanskem mestnem uradu in tudi na neki tukajšnji šoli, brez naročila odslovljen, ker je ponujal svoje blago v nemščini. Proti takemu ravnanju pa je omenjeni gospod ogorčeno ugovarjal in pouosno zatrjeval, da je vkljub temu kr. banska uprava v Ljubljani od njega nakupila največ blaga. Če bomo izvedeli, da ta trgovec še nadalje ponuja svoje blago v tujem jeziku, bomo objavili njegovo polno ime in naslov njegove trgovine. Ne bomo pa prizanašali tudi ostalim prenapetežem, ki v svoji zagrizenosti odjedajo kruh našim slovenskim trgovcem. Vse take podjetnike bomo objavljali s polnimi imeni, da se bodo slovenski kupci vedeli ogibati njih trgovin.

—lj Slovenska knjigarna v Ljubljani, katere ustanovitelji in sedanji lastniki so narodni vzgojitelji naše mladine, zaposluje v svojem podjetju poslovodjo, ljubljanskega Nemca, ki ne zmore niti toliko naše govornice, da bi se človek mogel z njim sporazumeti. Mar nam tudi v knjigotržtvu primanjkuje slovenskih strokovnjakov? — Za slovensko književnost menda še ne? — !

—lj Posnemajte veletrgovca R. Stermeckega v Celju, ki ima na vratih svoje pisarne vidno nameščen napis: »Zastopnikom in potnikom, ki ne obvladajo jugoslovanskega jezika, vstop zabranjen!«

—lj Čujte! Na Kongresnem trgu ima trgovina s kozuhovino Filip Bizjak v izložbenih oknih pri posameznih kozuhih, sledeče napise: Seehund, Rehe Kitz, Kidklaue, Persianer, Astrachan. Odstranite že enkrat v slovenski Ljubljani nemško reklamo!

22. IN 23. OKTOBRA BO DOKAZALA LJUBLJANA SVOJE NACIONALNO LICE

Maribor

DRŽAVNI NAMEŠČENCI IN AGRARNA BANKA.

Državnim nameščencem se je leta 1929. od strani nadrejenih oblastev — zelo priporočalo podpisovanje delnic (po 500 Din) na novo ustanovljene privilegovane agrarne banke, da se podpira kmetijsko gospodarstvo. Temu pozivu so državni službenci ustregli v večjem številu ter so se jim od plače mesečno odtegovali dogovorjeni obroki. S 1. marcem 1931. je bilo vplačevanje dovršeno.

Dočim so se pa zasebnim delničarjem že davno uposlale kupljene delnice, — jih državni nameščenci še sedaj ne dbe. Vsled tega seveda tudi ne dbe dividend, ne obresti vplačane glavnice. Vrh tega so delnice med tem v kurzu padle od 500 Din na 224 Din tako, da je bila s tem državnim nameščencem tudi odvzeta možnost eventualne prodaje delnic pred padeem tečaja.

Dasi so drž. nameščenci ponovno priganjali izročitev kupljenih delnic, jim agrarna banka le odgovarja, da se naj obrnejo na finančno mini-

strstvo, katero potom nadrejenih oblasti obvešča prošnike, da naj potrpe dotlej, da jih dobe tudi ostali drž. nameščenci.

Krivda na tem, da se delnice ne dobe, leži na kontrahentinji, to je na privilegovani agrarni banki, ki pač svoje obveznosti k izročitvi že itak v vrednosti bistveno padlih delnic, obresti oz. dividend ne izpolnjuje.

Sedanji časi bi morda iz človeškega stališča opravičili odlog izpolnitve. Vendar gre pa v tem primeru za upravičence, ki v sedanjih razmerah tudi nimajo razpoložljivih sredstev. Nadalje je upoštevati, da je — agrarna banka pravkar začela staviti lastno palačo v Beogradu, iz česar sledi, da nji sredstev za izpolnitev obvez ne manjka, oziroma bi njo že varovanje »decuruma« — moralo dovesti do odločitve, da poprej porayna svoje obveznosti, preden se loti z velikimi stroški zvezanega novega podjetja.

—m Ali veste, da neka mariborska tovarna testenin še vedno dopisuje v notranjosti naše države v nemškem jeziku. Pred kratkim sem tovarni ponudil svoje blago v slovenščini. Odgovorili so mi v nemščini. V Mariboru imamo Trgovsko akademijo, ki vsako leto vsposobi številne dobre korespondente. Ali so tudi nemški korespondenti v tej tovarni »nenadomestljivi«?

—m Nova Jugotvornica. V Mariboru se je ustanovila nova jugoslovanska tvornica svile. Imenuje se Jugosvila. Poslovodji sta neka Rosner in Löbl...

Kočevje

GOSPODARSKE RAZMERE IN OBČINSKI ZASTOP.

Čuje se, da se namerava sedanji občinski odbor mestne občine kočevske, v katerem je polovica Slovencev in polovica Nemcev ter ostali odbori občinskih gospodarskih korporacij razpustiti, preimenovati in izpopolniti z raznimi namišljenimi gospodarskimi faktorji in takozvanimi davkoplačevalci, ki se preživljajo in debele na račun dveh tretjin prebivalstva jugoslovanske narodnosti. Ti gospodarski faktorji so razen par izjem vsi pristni Nemci, sinovi jugoslovanskih prednikov in tedaj ne morejo in ne smejo zastopati dvetretjinske večine jugoslovanskega prebivalstva, zato prosimo vse merodajne faktorje, da takoj ukrenejo vse potrebno, da dobimo mi, Jugoslovani, absolutno dvetretjinsko večino tako v občinskem odboru, kakor v ostalih korporacijah, kajti le z našo pomočjo in z našim denarjem se vrši sanacija Mestne hranilnice. Nas, ki nosimo svoje težko prislužene novce v žepu navedenih gospodarskih faktorjev, ne morejo in ne smejo zastopati nikjer Nemci, temveč someščani jugoslovanskega rodu in jezika, ki bodo zastopali ne samo interese takozvanih davkoplačevalcev, ki se preživljajo z našimi žulji, temveč tudi nas same kot edinega gospodarskega faktorja, na katerem leži danes vsa teža gospodarskih razmer. Upamo dalje, da se bo pri bodočih občinskih sejah razpravljalo od strani ev. nemških zastopnikov edinole v državnem jeziku, ne pa tako kot se je vršilo dosedaj, da je neki Nemec, sin slovenske matere, stavil svoje predloge samo v nemškem jeziku in sploh pri vseh uradnih in neuradnih zadevah razpravljal izključno v nemščini. Ta možakar se javno šopiri, kot nekaj odrešenik in pobornik za sanacijo sedanjih razmer, ne pove pa nikjer tega, da je pomagal Premoženski upravi do njenega sedanjega mizerne stanja s tem, da ji je pri nakupu in zopetni prodaji bivše Kajfeževe vile pomagal do izgube 600.000 dinarjev. Tudi pri drugih gospodarskih panogah je imel ta možak zelo srečne roke, kajti po vrsti je vse propadlo, kjer je on prijel za krmilo. Taki ljudje sploh ne bi smeli zavzemati nobene javne funkcije. Zato ponovno opozarjamo vse, ki jim je na srcu mirno sožitje in res naloga saniranja gospodarskih razmer, da storijo vse, da dobimo tudi mi kot neimenovani in nepriznani davkoplačevalci našemu številu orgovarjajoče zastopstvo, tako v občinskem odboru, kot v ostalih občinskih korporacijah.

Nemška predrznost. Nj dolgo tega, ko je neki bivši mizar, sedaj avtoizvošček in mehanik, češki državljani, nemške narodnosti in z jugoslovanskim domovinstvom, bivajoč v Kočevju ob priliki neke avtovožnje v Kočevsko reko nahrulil tamkaj dva zakoneca (žena Slovenka, mož Kočevar), ki sta se pogovarjala v slovenskem jeziku, z besedami: »Auch hier wird slowenisch gesprochen?« Komentarja k temu pač ni potreba.

Prlekija

Učimo se nemški! V Prlekiji čitamo radi jugoslovanske liste. Smo pa mnenja, da bi v takih listih ne smeli najti oglasov, ki zahtevajo, da se ponudbe pošljejo v nemškem jeziku, celo ne tedaj, če gre za »fabriksmiete«.

Gospodom, ki jim diši naš kruhek, pa bi želeli istega uživati celo v obmejnem Mariboru, je treba kategorično povedati, da so to jugoslovanska tla in so časi, ko so nas smeli po mili volji žaliti in izživati, za nami!

Kaj neki bi rekli n. pr. v Gracu, ko bi kdo inseriral v nemškem listu z zahtevo, da se mu ponudbe stavijo »in der Sprache der Hirte und Räuber?!«

Učimo se nemški, sicer ne bomo mogli odgovarjati na oglase v jugoslovanskih listih!

Mursko polje

Nacionalno delo na Murskem polju. Križevci so prav čedna vas na Murskem polju. Delo na nacionalnem polju se je pričelo tu krepko razvijati. Čujemo, da se ustanavlja tudi strelska družina. Tako je prav in mi Križevčanom čestitamol! Prav pa ni, da nas žali napis ob vznožju tamonjega spomenika. Smatramo, da bi spomenik kot tak nič ne izgubil na svoji vrednosti, ako bi izginil z njega napis, ki tako kričeče spominja na dni našega narodnega suženjstva!

Rr.

NA VEČER 22. OKTOBRA MORA
VSA LJUBLJANA DOSTOJNO ODGOVORITI
VSEM NOTRANJIM IN ZUNANJIM
SOVRAŽNIKOM JUGOSLAVIJE!

Vrhnika

Več samozavesti in narodnega čuta nam je treba, sem si mislil, ko sem vzel v roke ponedeljkovo izdajo ljubljanskega dnevnika. Ko sem prečital že vse in sem hotel list odložiti, mi pade pogled tudi na zadnjo stran, kjer so navadno inserati, a je bilo tokrat tam govora o higieni. To pa je poglavje, ki me je od nekaj zanimalo, in sem si mislil, da bom spet kaj novega zvedel in prečital sem še ta članek, pa naletim v njem na sledeči izrek: Den Kopf halt kalt, die Füsse warm, das macht den besten Doktor arm. O vsebini tega izreka me je poučevala že moja stara mati, ki je bila zelo preprosta ženica in ne spominjam se, da bi mi to umetnost razlagala v nemščini, ki je sploh razumela ni, in vendar mi je stvar prav dobro raztolmačila. In ko sem čital omenjene vrste v slovenskem dnevniku, ki jih je napisal gostovo kak izobražen človek, sem se začudil. Ali je naš jezik res tako reven na izrazih, da bi ne mogel v njem izraziti učeni gospod tega, kar je meni prav dobro raztolmačila že stara mati.

Ptuj

ALI SMO LJUDJE, ALI ŠALOBARDE?

Vsak narodno čuteč človek mora z iskrenostjo in veseljem pozdraviti Vaš in naš list. Skrajni čas je, da se začne enkrat temeljito obračunavati s posrednimi in neposrednimi krivci delne današnje miselnosti in z zapeljivci našega malega človeka, tudi naše tako zvane »inteligence«.

Naši vodilni listi so na eni strani trgovska podjetja, katera ne smejo niti ziniti proti interesom njih delničarjev, ki so istočasno delničarji ali lastniki tudi drugih podjetij, če pri tem tudi jugoslovanstvo pogine — na drugi strani pa pred — in medvojna miselnost z znanim geslom »S. n. v.« in kar zraven spada. Pri njih in drugih pa romajo količkaj ostreje ali živo pisani članki in dopisi — v koš! Nešteto navdušenih nacionalistov je pod takimi razmerami postalo malodušnih in apatičnih, videč na eni strani golo komercialnost, na drugi pa prikrito a temeljito rovarjenje proti edinstvu — brez nekoga, ki bi se pogumno in brezstrašno temu uprl in začel temeljito in brezobzirno pometati. V tej silni in splošni gospodarski krizi ni težko rovariti! Kdor živi med ljudstvom, čuje drastične izjave in tartarske vesti, ki izhajajo od zapeljivcev nemške, italijanske, madžarske in kar je najbolj žalostno — največ od onih slovenske narodnosti.

Joj — koliko je še za čistiti tudi v drugih primerih! Pokažem Vam n. pr. načelnika nacionalne organizacije, v katerega družini se občuje le nemški; starosta iste organizacije, ki ima v svoji pisarni koncipijenta, bivšega slovenožrca, tajnika Šulferajna in blagajnika Sidmarke. Človeka, ki je obogatel pri državnih poslih, zagrizenega nemšku-

tarja, prvega raznašalca alarmantnih vesti o finančnem stanju države itd. Tovarne in trgovine, v katerih imajo glavno besedo tujci: Madžari in Nemci itd. — napolnil bi letnik Vašega lista in še ne bi bilo konca! Vse radi naše mladenosti, neodločnosti, strahopetstva in pasje ponižnosti pred vsem, kar je tujega! Ali smo ljudje ali šalobarde? Tujcem v izkoriščanje in posmeh! Ali se res ne moremo ničesar naučiti od naših sosedov? Kako postopajo oni z našimi brati? Šilo za ognjilo!

Star Sokol.

— Škandal! Na obletnico koroškega plebiscita je ljubljanska radio-postaja predvajala nemške ničvredne pesmi, katerim so delale družino italijanske popevke. Tako se pri nas obhajajo obletnice, spomini žalostnih dogodkov, tako se pri nas vrši propaganda za manjšinska vprašanja. — Svetujemo »Radio-Ljubljani«, da predvaja v ponedeljek 17. oktobra na obletnico Gortanove junaške smrti samo italijansko glasbo!

BESEDE VELIKEGA KRALJA.

V skupščini je kralj Peter izjavil: »Gospodje narodni poslanci! Skupščina je sklicana radi tega, ker so nastale pri naših sosedih izredne razmere. Neznosni položaj naših sonarodnjakov v turški državi je bil že od nekaj velika skrb Srbije. Radi vedno večjega pritiska na naše zasužnjene brate, katerim preti končno iztrebljenje, sem moral upoštevati enodušne želje vsega naroda in radi tega sem odredil mobilizacijo vse srbske vojske.



Vladimir Gortan

(† 17. oktobra 1929.)

V zarji jesenskega jutra je odjeknila pred tremi leti salva, ki je prinesla smrt borcu za svobodo istrskega ljudstva — Vladimirju Gortanu. S svojo smrtjo pa je ta priprosti kmečki, prej nepoznani fant zaživel novo življenje in njegovo ime je s strelji odjeknilo preko vsega našega planeta, zazrezalo se je globoko v srca jugoslovanskega naroda, ki je postavil žrtev Gortanovo v svetišču naše narodne krvave zgodovine na oltar.

Fašizem je v svoji zverinski besnosti postal slep in je pozabil na zgodovinsko dejstvo, da iz prelite krvi rastejo čudežne rože svobode. Pozabil je na zgodovino lastnega naroda, osramotil je italijansko ljudstvo, ki je v preteklem stoletju samo vodilo borbo za svojo svobodo. V svojem velikem sovraštvu do vsega, kar je jugoslovanskega, je posebno sodišče videlo pred seboj pet zvezanih in do smrti mučenih fantov, ki so imeli edini greh, da jih je rodila hrvaška mati, katere niso hoteli zatajiti. Za temi fanti pa je videl fašizem še ves naš zasužnjeni narod v Primorju in videl je tudi našo Jugoslavijo.

Ko je šla srbska vojska proti Turkom, so jo žene in dekleta posipale s cvetjem. In ko so kot zadnje odkorakale inženjerske čete, so prišle k njim žene in dekleta in vzklikale: »Srečno! Pozdravite naše! Vrnejo naj se z zmago!«

Ko je general Kristini čital obsodbo Gortanu, jo je čital tudi nam. Strelji, ki jih je Vladimir Gortan dobil v hrbet, so veljali našemu narodu. Saj tega fašizem tudi ni zakrival. Strupenega žolča so razlivali v velikih množinah po časopisju; v razpravni dvorani pa je bilo slišati prevečkrat naše ime. Sojeni smo bili zato, ker živimo. Kako bi mogla biti drugače obtežilna okolnost Gortanova hrvaška pesem, ki jo je prepeval od svojih mladih nog; kako bi bilo drugače mogoče, da velja za »corpus delicti« navadno sokolsko pero, ki so ga pri preiskavi našli na Gortanovem domu in je ležalo v Pulju na mizi pred sodniki. Fašizem pa je mislil, da smo narod strahopetcev, da bo naše primorsko ljudstvo klonilo. Fašizem ne pozna zgodovine. Kajti, če bi jo poznal, bi vedel, da narod, ki daje Matije Gubce, Gradnike, Petre Mrkonjiče,

Prinčipe in neštete slične junake, zna umirati za svoje ideale; vedel bi, da bo narod, ki je šel preko albanske Golgote, preko Suhlega bajerja, Radgone, Kotora, Judenburga in drugih postaj našega križevega pota, znal doprinesiti še novih žrtev.

Vladimir Gortan je svojo žrtev doprinesel možko in junaško, kot pravi potomec naših borcev za svobodo. Dragocena je za nas ta žrtev. Saj je Gortan s svojo smrtjo povedal nam vsem, svojim rabljem in vsemu svetu, da je naš narod v Istri popolnoma naš in v svoji veliki zavednosti zvest svojim prednikom. To je tisti preprosti in neuki kmečki narod Istre, ki je začel v zadnji dobi pred vojno z razvojem svoje presvete. In vendar, kljub priprostosti, kljub neizobraženosti, je naš istrski seljak odločno zaveden. Tega moramo biti veseli tembolj, ko vidimo, na žalost, da ni nacionalna zavest zadeva naših širokih mas in da so celo množgi taki, ki se trkajo na svoje nacionalne prsi, v resnici plitki, tako plitki, da bi ne doprinesli za svoje prepričanje niti najmanjše, kaj šele Gortanove žrtve. Brez voditeljev in učiteljev vztraja istrski narod v težki borbi za svoj obstanek in sam obsodi tiste omahljivce, ki se prodajo zatiralcu.

Gortana bi si morali vzeti za vzgled vsi tisti, ki znajo zabavljati in zahtevajo od svoje države vse; niso pa pripravljeni dati ničesar. Priprosti kmečki fant jim pokaže, katera je prava, nesebična in požrtvovalna ljubezen do naroda in domovine. Vladimir Gortan je bil tudi v Jugoslaviji. Iskal je dela in kruha, a kljub priporočilu Jugoslovanske Matice ga ni dobil. Vrnil se je v Istro, k svojim domačim in s seboj nesel za spomin na svobodno domovino — sokolsko pero. Ni pa nergal, ni obsojal Jugoslavije, ki mu ni mogla dati koščka kruha. Njegova ljubezen je bila prevelika, da bi jo omadeževal na tak način. Ostal je še vedno zvest bорец za svobodo našega naroda, da bo nekda tudi preko Istre razprostrl svoja krila naš orel. V tem je veličina njegovega narodnega čuvstva in njegove žrtve.

Njegova žrtev pa je pripomogla tudi k temu, da se je jugoslovanski narod spet zavedel, da ima dolžnosti napram bratom onstran meja. Resnica je, da so politične razmere v predšestojanuarski Jugoslaviji zakrivate, da smo v brezplodnih in malenkostnih, zato pa tembolj divjih političnih bojih izrabili vse svoje energije in vse svoje zanimanje. Tako ni ostalo za pozitivno delo ne moči ne časa; naši bratje na Koroškem in Primorskem pa so bili skoro pozabljeni. Pravega jugoslovanskega nacionalista, ki nosi v svojem srcu sanje o Veliki Jugoslaviji od Črnega morja do onkraj Soče, je morala nemarnost nad našimi najbolj perečimi vprašanji obupno boleti. Medtem ko smo se prepirali za prvenstvo, nismo mislili na dve rani, ki zevata na našem narodnem telesu in ki grozita, da izkrevavi baš slovenski del našega naroda.

Gortanova žrtev je prinesla v to zablodo dokaj iztreznjenja. Velehrvat je vprašal: »Kako to, da gre naš »veliki« Hrvat Pavelić v avdicenco k Mussoliniju baš v tistih dneh, ko Mussolinijeve črne srajce streljajo Hrvata Gortana v hrbet?!« Odgovor ni težak in s stokratno slepoto mora biti udarjen tisti, ki ni doumel resnice. Ob Gortanovi smrti so tisoči prej zapeljanih ljudi spoznali, da je jugoslovanstvo vendar le eno in isto.

Hrvat Gortan je našel pot ravno tako v slovenska in srbska srca, kakor jo je našel v hrvaška. Vsa Jugoslavija je dokazala, da je v spoštovanju naših žrtev in v borbi proti zunanjim sovražnikom edina. Tudi v razvoju jugoslovanske miselnosti je Gortanova žrtev doprinesla svoj nemajhen delež. Tudi je Gortan pripomogel in so kasneje njegovi štirje bratje, padli na bazovski planoti, dopolnili pot k spoznanju jugoslovan naroda, da mora biti proti zapadu bolj čuječ in da mora z večjim zanimanjem in s pristržnejšim čuvstvom spremljati Golgoto našega ljudstva pod Italijo.

Lahko rečemo, da ni Vladimir Gortan šel na Golgoto svojega življenja brezplodno. Njegova smrt je kljub krvavi tragiki in baš zato svetilnik, ki se nam je prižgal zato, da spozna jugoslovanski narod svojo pravo pot in svoj obvez. Gortanova krvava žrtev je porok lepših, svetlejših dni, ki napočijo njegovemu tlačnemu istrskemu ljudstvu in vsej prostrani jugoslovanski domovini.

Akademiki! 17. oktobra se spomnite na mučenika Vladimirja Gortana!

Klub jugoslovanskih primorskih akademikov poziva članstvo, da se udeleži 17. oktobra v društvenem lokalu — Gledališka ulica 8/I. — komemoracije za Gortanom.



Kako so nas goljufali pri plebiscitu na Koroškem?

(Ob dvanajstletnici koroškega plebiscita.)

II.

Vse »lumparije«, ki so se godile pred glasovanjem in tudi po glasovanju s strani Nemcev in Italijanov na škodo koroških Slovencev itak ne bodo docela odkrite — ker so tako Nemci kakor Italijani dosegli svoj cilj — Angleži pa so le izpolnili obljubo, ki so jo dali svojedobno, ker so si pri barantanju za petrolejske vrelce v Iraku zasigurali Italijansko pomoč, da so na Koroškem podprli italijanske in nemške manipulacije. Italija pa je že na pariški mirovni konferenci podpirala glade Koroške popolnoma nemške interese in je italijanski delegat na mirovni konferenci zastopal vedno zahtevo Avstrijcev, da naj vsa Koroška pripade Avstriji, da bi se s tem Avstrijo oškodovalo za izgubo na Tirolskem.

Še važnejši dokument o postopanju dične medzavezniške plebiscitne komisije pri izvedbi glasovanja na Koroškem pa je knjiga »Abwehrkampf und Volksabstimmung in Kärnten 1918—1920 — Obrambni boji in ljudsko glasovanje leta 1918 do 1920, ki jo je izdalo vodstvo socialne demokratske stranke v Celovcu leta 1930, po Hans Lagerju. V tej knjigi poroča inž. Pichler Franc, da je Heimatsdienst dobil od medzavezniške plebiscitne komisije poročilo o razpoloženju ljudstva v coni A, katero poročilo da je bilo za Avstrijce silno skeptično in da je medzavezniška plebiscitna komisija računala z zmago Jugoslavije pri plebiscitu. Zato je predsednik medzavezniške komisije one države, ki je bila tedaj Avstrijem naklonjena (Italija!), odboru Heimatsdiensta dala dne 9. oktobra — na predvečer plebiscita zaupen nasvet, naj Avstriji s terorističnimi dejanji in z nasiljem glasovanja, onemogočijo jugoslovansko zmago. To bo delegaciji dotične Avstrijem naklonjene države — (Italijanom!) služilo za povod, da bodo iz Celovca odpotovali in s tem onemogočili plebiscit. »Ta dični delegat je že pristavil »da je bolje brez plebiscita ko pa izgubljeni plebiscit«. Inž. Pichler dalje poroča, da se je Heimatsdienst v noči od 9. do 10. oktobra do 2 ponoči dne 10. oktobra s tem vrlim delegatom medzavezniške plebiscitne komisije posvetoval, kaj naj se ukrene in ali naj se plebiscit razbiže. Dne 10. oktobra ob 2 uri zjutraj je Heimatsdienst sklenil, da ne bo plebiscita z nasiljem preprečil, ampak, da naj se glasovanje izvede. Gotovo je v sporazumu z dotičnim delegatom našel drugi lek, kako se bo izid plebiscita falsificiral v korist Avstrije. Ali ni v nebo vpijoče, da so člani medzavezniške komisije navajali Nemce k nasilju in jih spodbujali, da naj s terorističnimi akti plebiscit onemogočijo.

Razumemo sedaj še bolj, zakaj je deželna vlada v Celovcu po plebiscitu podarila italijanskemu članu komisije princu Liviju Borghese krasno vilo z lepim vrtom na Vrbi ob celovškem jezeru. Sedaj je tudi še bolj podprto poročilo župnika Trunka, da so se še po glasovanju izvršile manipulacije — namreč s podtaktivno v Celovcu pripravljenih glasovalcev in glasovalnih žar — katero so skozi tri dni stražili vojaki dotične države, katere delegat je nasvetoval Avstrijem razbiti z nasiljem plebiscit. Manipulacija z glasovnicami in žarami je bila bolj sigurna in manj nevarna! Saj spada semkaj tudi dokument, ki dokazuje, da je italijanski častnik Parenti špioniral v prid Nemcem med našimi četami na Koroškem! Na tem mestu je omeniti tudi, da so Italijani, ko so zasedli črto Beljak — št. Vid, da preprečijo v juniju 1919. prodiranje jugoslovanskih čet, obveščali Nemce o stanju naše armade — in vršili v našem ozemlju špionažo v korist Nemcev. Jugoslovanska vojaška oblast je zajela tozadevno poročilo 7. junija v Celovcu. Ko so se od 4. do 7. junija 1919. vršila na prošnjo Nemcev pogajanja za premirje na Koroškem, se je 6. junija nalašč pripeljal italijanski stotnik Hensel

z Dunaja v Kranj, da bi Nemce svaril pred podpisom premirja, češ vrhovni svet v Parizu je itak zapovedal, da se morajo jugoslovanske čete umakniti na Karavanke — in Nemci so na pobudo Italijanov preklkali svoj že dani podpis.

Bilo bi še mnogo koristnega materiala, kako so dični italijanski člani medzavezniške plebiscitne komisije, ki so bili predsedniki okrajnih svetov (District Councils), po kateri se je glasovanje vršilo, vpisovali kar na veliko in na svojo pest ljudi v glasovalne imenike, ki niso imeli glasovalne pravice in za katere so drugi glasovali. V tem se je posebno odlikoval predsednik okrajnega sveta v Pliberku italijanski major Carara. Slednji se je na poslovnem banketu, ki so mu ga priredili po plebiscitu Avstriji, celo bahal, da bo Italija tudi Maribor priborila Avstrijem zopet nazaj, kakor jim je Koroško »priborila«.

Na tako prigoljufano plebiscitno zmago se torej Avstrijci sklicujejo.

Mi pa nikoli ne bomo pozabili naših koroških Slovencev, dokler ne zasije tudi njim sonce svobode in odrešenja izpod nemškega jarma.

(Konec.)



Novo mesto. Dne 23. oktobra t. l. priredi Savsezna strelska družina v Novem mestu nagradno streljanje, na kar opozarjamo vse člane. Natančnejši program tega nagradnega streljanja je razviden na oglasni deski Strelske družine v Novem mestu. Upamo, da bo nagradno streljanje pokazalo odličen uspeh, ker so se naši strelci tudi na nagradnem streljanju v Ljubljani, ki se je vršilo od 5. do 9. septembra 1932 prav dobro izkazali. Novo meško strelsko družino, ki je tudi na družinski tarči v Ljubljani dosegla osmo mesto, je vodil agilni član novomeške strelske družine podžupan brat Filip Ogrič. Tudi novomeška omladina se je odlično izkazala in je bil njih uspeh za kratko dobo našega delovanja odličen. Tako so dobili Mirko Saje 87 točk (drugo mesto), Zorko 78 (tretje mesto), Leo Ogrič 76 točk (četrti mesto). Ti trije so tudi dobili nagrade od Okrožne strelske družine v Ljubljani.

—st Trbovlje. Naša strelska družina se je kljub svoji mladosti že lepo razvila in šteje sedaj že okrog 80 članov, med katerimi je nad polovico strelcev. Upamo, da se bo odboru, kateremu načeluje g. inž. Cotič posrečilo, da bo število članstva še naraslo. Tudi med delavstvom je zanimanje za strelski pokret precejšnje in otvoritev novega strelišča, ki se bo vršila v nedeljo 23. t. m. bo mnogo pripomogla k populariziranju strelske družine. Saj je odbor tudi poskrbel za tak program, ki bo gotovo privabil k otvoritvi številno občinstvo.

Zjutraj ob 9. uri in popoldne ob 13. uri bo v rudniški restavraciji sprejem gostov, ki bodo došli z vlaki. Od 13. do 14. ure bo na trgu pred restavracijo koncert domače rudarske godbe, ki bo tudi nato stopala na čelu sprevoda, ki se bo ob 14. uri razvil izpred rudniške restavracije na novo strelišče. K sodelovanju so povabljeni tudi razna narodna društva in zastopniki oblasti. Ob 14.30 sledi otvoritev strelišča in pozdravni govori, nakar bo streljanje. Po otvoritvi pa se takoj razvije tudi prosta narodna zabava.

Strelski družini v Trbovljah želimo krepkega razvoja!

—st Gorenja vas. Na pobudo g. Milenka Jovanovića, kapetana granične trupe se je ustanovila prošlo nedeljo v Gorenji vasi »Strelska družina«. Na ustanovnem občnem zboru je g. Jelovčan Franc, župan občine Trata izčrpno pojasnjeval zbrani množici pomen in cilje strelskih družin, njih izvor in zgodovino. Svoj dobro naštudirani govor je zaključil s klici: »Živel naš kralj Aleksander«, »Živela Jugoslavija«. Tudi bodrilne besede izrečene od g. Jovanovića so izzvale veliko navdušenja, posebno med mladino, ki je pozorno sledila vsem izvajanjem. Izvoljena je bila naslednja uprava: Kapetan Jovanović Milenko, predsednik; Fran Jelovčan, župan, podpredsednik; Ahačič Ludvik, učitelj, tajnik; Sorli Ivo, gostilničar, blagajnik; odborniki: Jercog Ludvik, obč. tajnik; Božgataj Josip, posestnik; Volarič Ivan, narednik; Miklavčič Matej, kleparski mojster.

Da je viteški sport zelo priljubljen in privlačen je razvidno iz tega, da se je na dan ustanovnega občnega zbora vpisalo nad 30 članov.

Poleg ustanovljene strelske družine se pripravljata v Gorenji vasi še ustanovitev šahovskega in smučarskega kluba.

—st št. Vid nad Ljubljano. Ob lepi udeležbi narodne mladine se je vršil dne 8. t. m. ustanovni občni zbor strelske družine. Za predsednika je bil izvoljen br. dr. Janez Kavec, za podpredsednika br. Stepančič Ivan, za tajnika br. Maks Istinič, za blagajnika br. Stane Jelenc. Nadalje so bili izvoljeni v odbor še br. Kavec Tone, Kunčič Jože, Zalokar Vinko, Sadjak Josip, Debevc Hinko, Komac Anton, Merčon in Rehberger. Po končanih volitvah je mlada družina z velikim navdušenjem odposlala vdanostno brzojavko Nj. Vel. Kralju Aleksandru I.

—st Celje. Prvo nagradno streljanje celjskega strelskega okrožja bo v nedeljo dne 16. t. m. na strelišču v Pečovniku pri Celju. Streljanje se bo vršilo na štiri tarče: od 8.—10. na tarčo »Celje« — od 10. do 13. na tarčo »Pohorje« — od 14. do 16. na tarčo »Triglav« in od 14. do 17. na tarčo »Zlatorog« in sicer na prve tri tarče z vojaškimi puškami na razdaljo 200 metrov, na tarčo »Zlatorog« pa z lovskimi puškami s kroglo na razdaljo 100 metrov. Za prvo tarčo je predvidenih 6, za drugo 10, za tretje in četrto pa po troje daril.

—st Jesenice. V soboto dne 15. t. m. se vrši v Sokolskem domu izredni občni zbor strelske družine. Prosi se za polnoštevilno udeležbo.

—st Stari trg pri Rakeku. V nedeljo dne 16. t. m. otvori redno streljanje strelska družina — Loška dolina. Ker je bil sedanji predsednik službeno premeščen, je prevzel mesto predsednika br. Zdravko Vilar, trgovec iz Pudoba pri Starem trgu.

—st Rakek. Redni občni zbor strelske družine Rakek se vrši v nedeljo dne 16. t. m. ob 10. uri dopoldne v društvenem prostoru.

LISTNICA UPRAVE.

Vse one naročnike »Pohoda«, ki še niso nakazali naročnine, vljudno prosimo, da nam jo nemudoma nakažejo.

Kdor ne more plačati celoletne naročnine Din 40'—, naj nakaže Din 20'— za pol leta, ali pa Din 10'— za četrt leta.

Uprava.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Dr. St. V. — Načeloma ne odgovarjamo na najraznovrstnejše pripombe časopisja. Vsekakor pa smo z Vami istih misli, da dopis v tukajšnjem dnevniku samo potrjuje globoko prepričanje, da se bo gotovo povrnil na svoja mladostna pota. S pomlajevalnimi injekcijami pa bomo nadaljevali posebno tam, kjer se kažejo starostni simptomi.

Hrastnik. Glede članka »Kdo vodi našo mladino?« izjavljamo, da članek ne misli našega nacionalnega učiteljstva, ki je bilo vedno glavni steber vsakega nacionalnega pokreta. Besede našega hrastniškega dopisnika so bile namerjene v prvi vrsti na one, ki lovijo našo mladino med počitnicami v svoje strankarske mreže.

Da vrši učiteljstvo med letom svoje dolžnosti je dokazal baš ta članek. Kajti če bi bila vzgoja otrok drugačna, se ne bi kazale tiste očitne razlike med medšolsko in počitniško dobo, katero omenja prav ta članek.

Uredništvo prosi vse nacionalne delavce, da nam brez obotavljanja javijo vse napake, ker le tako bo imela naša akcija tak uspeh, kot si ga vsi želimo.

Proglas

akcije »Narodne odbrane« za gospodarski napredek in neodvisnost.

Jugoslovani!

Gospodarska kriza, ki je uklenila ves svet se ni izognila naše domovine. Nastopili so težki časi za naše državno gospodarstvo — za našega kmeta delavca, obrtnika, trgovca in industrijalca. Kriza se še bolj poostruje ker v teh težkih dnevih vsi narodi pa tudi oni najbogatejši ščitijo predvsem svoje lastne interese. Zato je izvoz glavnih naših pridelkov: žita, živine, lesa in ostalih sirovin popolno onemogočen. Med tem uvoz tujih proizvodov, čestito tudi nepotrebnih, preti uničiti naše narodno gospodarstvo. Ali smemo to dovoliti?

Državljan!

Trdno smo prepričani, da se more najti pravo zdravilo za današnjo gospodarsko krizo edino v solidarnem delu vseh narodov. Če pa nam bogatejši narodi zapirajo svoje meje za naše domače proizvode, kaj naj storimo? V skrajni sili se moramo braniti, ker ne moremo dovoliti, da postanemo plen drugih.

V mednarodnih odnosih ni sentimentalnosti. Narodi, katerih nacionalno bogastvo je večje od našega, imajo tudi več besede. Zato se vsi narodi trudijo, da svoje gospodarstvo okrepijo in svoje nacionalno bogastvo povečajo.

Iz tega razloga moramo vsi rodoljubi stremeti za tem, da se ojači naše mlado gospodarstvo in da se poveča narodno bogastvo. Ravno tako kakor smo nekdanj prostovoljno doprinašali vse žrtve za osvobodjenje in ujedinjenje našega naroda, moramo delati tudi sedaj, da se naš narod gospodarsko dvigne ter živi v sreči in zadovoljstvu. V vprašanju obstoja domačega gospodarstva mora tudi sedaj zmagati samozavest našega naroda.

Rodoljubl!

Narodna odbrana je v cilju svojih visokih nalog in s sodelovanjem gospodarskih ustanov osnovala akcijo za gospodarski napredek in neodvisnost z nalogo:

Da z organiziranimi silami jugoslovanskega gospodarstva in vseh slojev našega naroda zaščiti nacionalno delavnost, ustvari pogoje za čim večjo uporabo domačih proizvodov in očuva odtok nacionalnega bogastva v tujino.

Da bi se uresničil uspeh akcije bo potrebna najstrožja pažnja, da se interes uporabnika in proizvajalca dovede v sklad z interesi domovine in naroda. Naše gospodarstvo mora uživati podporo vsega jugoslovanskega naroda, gospodarstvo pa mora istočasno služiti samo svojem narodu.

Da doseže svoj cilj si stavlja »Narodna odbrana« s pomočjo akcije »svoji k svojim« teže naloge:

1. da z živo in pisano besedo, ter najširšo akcijo v narodu poveča porabo domačih proizvodov,

braneč pri tem interese uporabnika, s pomočjo strogega nadzorstva o kakovosti in ceni proizvodov.

2. da zbere okrog sebe in te svoje akcije vse jugoslovanske gospodarstvenike, ki bi s pristopom k akciji bili deležni njene polne zaščite, prevzeli pa tudi vse dolžnosti napram domačim uporabnikom v pogledu kakovosti domačih proizvodov.

3. Da osnuje jugoslovanske uporabne legije »svoji k svojim«, katere bi s kupovanjem izključno domačih izdelkov pomagale razvoju domačega gospodarstva, jamčile za obstoj domačega delavstva in odjem proizvodov jugoslovanskega kmeta. =

Bratje in sestre!

Potrebno je, da vsi, ki se zavedate važnosti te akcije, takoj prijavite svoj pristop: Narodni odbrani. Naš list »Narodna odbrana« je posvečen tej akciji ter boste našli v njem vsa obvestila in navodila.

Zberimo se vsi in oprimo se tega koristnega dela v dobrobit našega naroda in domovine — za procvit našega narodnega gospodarstva!

Vsak pravi rodoljub naj se zaveda, da je gospodarska odvisnost težja od politične, da je gospodarsko suženjstvo hujše od političnega suženjstva.

Mislimo na bodočnost naše dece in naše domovine ter kupujmo samo blago domačega izdelka!

NARODNA ODBRANA

Akcija za gospodarski napredek in neodvisnost.

Film naše zemlje

IZ ŽIVLJENJA SLOVENCEV OB VARDARJU.

»Slovenec« z dne 7. t. m. prinaša pod tem naslovom iz »Glasnika srpske pravoslavne patriarhije« sledeče debelo tiskano poročilo:

»Begunci iz naše Istre, naseljeni v vasi Bistrenici ob Vardarju v negotinskem okraju, so izrazili takoj po prihodu v te kraje okrožnemu pravoslavnemu duhovniku g. Velimiru Paunoviču željo, da bi radi pristopili s svojimi družinami v pravoslavje. Samo popreje je treba zgraditi cerkev, kjer bi molili Boga in pri njem iskali utehe svojim izmučenim dušam. G. Paunovič se je z vsjo vnojem lotil dela, zbiral prispevke po Bistrenici in okoliških vaseh ter izvršil vse priprave za zidanje cerkve. Ko je bilo svetišče dograjeno, so naprosili kolonisti iz Bistrenice letovsko-strumiškega pravoslavne škofa g. dr. Benjamina, da pride v njihovo naselbino ter da posveti cerkev, koloniste same pa da prevede iz rimsko-katoliške cerkve v pravoslavno. Škof g. dr. Benjamin se je radevolje odzval povabilu ter je na dan Marijinega vnebovzvetja posvetil novo pravoslavno cerkev. Na to cerkveno slovesnost so Bistrenčani povabili mnogo gostov iz Beograda, Skoplja in drugih krajev naše domovine. Škof dr. Benjamin je dospel v Bistrenico že 14. avgusta ob 5. popoldne. Pred vasjo ga je pričakovala velika množica ljudi in duhovščine. Predsednik bistreniške občine g. dr. Vilko Baltič, državni svetnik v pokoju, ga je pozdravil z zbranimi besedami ter izrazil svojo radost, da je v svojem življenju doživel še to, da je mogel pozdraviti škofa od razpada srbskega carstva na Kosovem polju, ker je bila tudi Bistrenica prav do zadnjega časa čisto turška vas. Nato se je napotila zbrana množica s škofom na čelu v novozgrajeno cerkev, kjer so bile večernice. Po končanem cerkvenem opravilu je povabil g. dr. Baltič škofa in njegovo spremstvo ter vse uglednejše goste na večerjo v svoj dom. V gostoljubni Baltičevi hiši je škof tudi prenočil. Naslednjega dne je bila izvršena posvetitev cerkve. Ob tej priliki je imel škof dr. Benjamin daljši nagovor na vernike, v katerem je priporočal, naj čisto zahajajo na to sveto meso, kjer bodo vedno našli dovolj utehe in miru. Ob koncu svojega govora je pozval vse vernike, naj želijo dolgo in srečno življenje Nj. Vel. kralju Aleksandru I. Po končani liturgiji je bil izvršen prestop rimsko-katoliških vernikov v pravoslavno cerkev. Sam obred je bil izvršen na sledeči način: Kolonisti iz Bistrenice so se razvrstili pred ikonostasom novo posvečene cerkve, nakar jih je škof dr. Benjamin vprašal, če prestopajo v resnici prostovoljno in z ljubeznijo v sveto pravoslavno cerkev, kar so vsi potrdili. Nato so sprejeli drug za drugim pravoslavno vero. Po končanem cerkvenem opravilu je bilo skupno kosilo na prostem s pravim narodnim veseljem. Med ostalimi odličnimi gosti je prisostvoval tem svečanostim tudi beograjski odvetnik g. dr. Ivan Marija Čok.«

»Slovenec« je priobčil poročilo brez pripombe. Mi razumemo ta debeli tisk in ta molk. »Slovenec« je hotel, da bi to poročilo čitali v Rimu — saj tam ta list gotovo čitajo — in je vse tako podčrtal, da bi

v Vatikanu česa ne prezrli, in ni dodal nikake opazke, ker si je mislil, da bodo v Rimu itak dobro razumeli, kaj je hotel s tem povedati, namreč: kako se mora naš narod izseljevati iz Istre in Primorja, ker nima na svoji zemlji pravice živeti, kako si je moral poiskati nov dom ob Vardarju, in ker je izkusil, da niti v svoji cerkvi v Istri in Primorju ni smel več Boga moliti v svojem jeziku in katoliška cerkev ni hotela — ali pa vkljub svoji veseljnosti — ni mogla pomagati preganjanemu narodu — zato je prestopil v bratsko slovansko pravoslavno cerkev, kjer se časti in slavi isti Bog in ima narodni jezik vse pravice. »Slovenec« je hotel gotovo opozoriti Vatikan, kam vodi tako postopanje v našem Primorju in je gotovo hotel reči, da je nevarno, da bodo še drug sledili temu zgledu, da naj torej pazi Rim, da ne bo katoliška cerkev škode trpela...

V isti številki čitamo, da bodo zamorčki peli slovenske pesmi. Pomislite, kakšna pridobitev! Ne po besedilu seveda, ampak samo po napevu. Misijski brat Kolenc iz Južne Afrike namreč piše, da je tam neki nemški misijonar, ki so mu všeč naše pesmi (posebno cerkvene), zato prosi, naj mu pošljemo »Pesmarico« ali »Sv. Cecilijo«, da bo učil zamorčke po naših napevih peti. (Nekako tako, kakor je to delal Prešernov »Orgljar« s ptički!) Tako bodo torej zamorčki peli slovenske napeve in se bodo s tem vsaj malo oddolžili za ves denar, kar so ga Slovenci že zanje nabrali. (Pa bo za nas menda tudi edini uspeh našega »misijskega dela«.)

Pa tudi to bo zanimivo, da zdaj, ko hodi Evropa v Afriko in v druge divje kraje po razne melodije za jazz, pesem in ples, bo Afrika za revanšo sprejela naše slovenske napeve, na kar smo res lahko ponosni. Tako bo poskrbljeno, da bomo pri zamorčkih, ki so važna skrb za slovenski narod, pridobili, kar smo izgubili z onimi ob Vardarju...

Prijatelj, ki se je vrnil iz vojaških vaj ob Vardarju, pa nam je pripovedoval še druge zanimive stvari. »Bivali smo v večjem kraju na Kosovem,« je rekel. »V mestecu ni bilo pravoslavne cerkve, pač pa katoliška, dasi je vsa okolica pravoslavna. Ljudstvo je ubožno in izčrpano od boja, zato Srbi ne zidajo cerkve, pač pa katoliki, ki imajo le nekaj vernikov med Albanci... Tudi katoliški duhovnik je Arnavt... Sploh se opaža, kako so ravno Slovenci po teh krajih glavni rimski agitatorji. Kakor da je to naš glavni poklic v Jugoslaviji. Posebno ob bolgarski meji... Med Arnavti in Bolgari ima katoliška agitacija največ uspehov... Človek se čudi, kao pravoslavna cerkev mirno gleda to rimsko propagando. Središče je Skoplje. Denarja mora biti precej, če se stavijo katoliške cerkve celo tam, kjer pravoslavni ni... Tudi to je zanimivo poglavje, čudno, da ni tako debelo natisnjeno, da bi v Rimu izvedeli o zvestih rimskih hlapcih in njihovem delu. Ali pa vedo še preveč, zato tako molče...«

ZAMOTANA ZADEVA.

V zadnjih dneh je bila naša ribarska mreža na Ljubljani pod tromostovjem deležna izredne sreče — ali pa nesreče, kakor se pač vzame.

Vjel se je vanjo nekaj gordijskij voz. — Vesti prijavil je svoj prihod že pred nekaj meseci svetovnoznani cirkus. Seveda bi rad mimogrede pogledal tudi kako izgleda Ljubljana.

Pa so si mislili gospodje, ki imajo take zadeve v rokah, da bi bilo prav, če se dovoli temu cirkusu, da prinese tudi v Ljubljano nekoliko denarja in so mu dali dovoljenje, da sme gostovati tudi pri nas. Seveda takrat niso mislili na to, da eksistira v Ljubljani še neko podjetje, ki tudi podpira in razširja 100% nemško kulturo. Temu podjetju bi utegnilo škoditi, ako bi cirkus »prinesel« nekaj denarja in Ljubljano.

In naenkrat sta si stala nasproti dva konkurenta, eno povsem nemško podjetje, drugo domače, ki pa razširja najčistejšo nemško kulturo. V sredi med njimi pa velika zadrega — saj je bilo izdano že dovoljenje enemu, drugi ima pa itak menopol.

In zapela je stara pesem — kriza — ljudje naj varčujejo — pritisk onega, ki ima monopol za razširjenje nemške kulture med Slovenci, je bil tako močan, da so morali gospodje, ki so izdali dovoljenje cirkusu to preklicati in celo v časo pisih je bilo javljeno da je bolje, da ljudje varčujejo.

Pa je le prišel cirkus v Ljubljano. Seveda je bil pritisk advokata močnejši nego oškodovani propagatorji nemškega filma. Kajti je šlo sedaj zato: ali dovoljenje, ali odškodnina.

Seveda je v tem gordijskem vozlu še mnogo navlake. So v velikem sorodstvu, vodilni dnevnik v Ljubljani, reklama in kino — pa je nastala velika zmešnjava. Če se potegne za eno vrv se druga zavozla in ker ne moremo razvozlati tega vozla sami, bomo čakali, da pride ponovno na svet Aleksander Veliki, da ga preseka.

GOSPODJE ZAŠČITNIKI — MALO VEČ NACIONALNE ZAVESTI.

Nesporno je dejstvo, da povečujejo današnjo krizo tudi tuji državljani, ki sedijo na trdnih stolcih, kateri so poleg tega še — mastni. To je seveda krivo, da se kaj radi »preobjejo,« kar rodi ošabnost in repenčenje... Njihove dobre strani pa bi morali iskati z lučjo... Toda oni so: »Unent-behrlich! Unersetzlich!« in kot taki zasedajo razne »Vertraugspostne... Tako! Naši državljani — nacionalisti in ostali take vrste — z enako kvalifikacijo pa se sprehajajo po Ljubljani in Zagrebu, ter v najboljšem primeru pobirajo na promenadah — čike...

Tako smo dobili v Beltince novega lekarnarja, ki pa nam s svojimi madžarskimi eksperimenti prav nič ne ugaja. Namesto, da bi šli na boljše, gremo v tem pogledu — rakovo pot!